

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

24 de Rescissione venditionis ob pretii modicam quantitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

De Rescissione venditionis ob Pretii modicam quantitatem. Cap. 24.

- Venditio rescinditur ex modico pretio, vel illud suppletur.
- 1 Pretium modicum, & vile quod.
  - 2 Deceptio re ipsa, & dolus re ipsa quid.
  - 3 Rescissione l. 2. de rescind. vend. C. qui vitantur.
  - 4 Emor supra verum pretium plus dimidia parte solvens, num possit rescissionem, aut supplementum petere pretii.
  - 5 Rescissio l. 2. C. de rescind. venditio. non fit auctoritate propria, sed iudicis.
  - 6 Rescissio l. 2. prescribitur 30. annis.
  - 7 Officium iudicis intra quadriennium tantum imploratur, eodem.
  - 8 Venditi actio datur etiam pro pretio, & lege commissoria, &c. & num. 9.
  - 9 Rescissio emtionis iure singulari & communi petitur, vario modo.
  - 10 Rescissio contractuum ex quacumque causa, in Gallia, proponi debet intra decennium, aliter rescitur.
  - 11 Pretium in rescissione l. 2. C. de rescind. vendi. definitur a iudice.
  - 12 Pretii lesio supra dimidiam iusti pretii in rescissione, l. 2. de rescind. vendi. C. quomodo computanda in lesione emtoris & venditoris.
  - 13 Rescissio lesionis ultra dimidiam iusti pretii, pro quibus non datur.
  - 14 Rescissio l. 2. de rescind. vendi. renuntiari potest expresse & tacite, & num. 16. Sed num censetur renuntiasse per clausulam generalem donavit plus valorem, eod.
  - 15 Non dari contra venditionem iudicalem.
  - 16 Item re interemta.
  - 17 Rescissio l. 2. de rescind. vend. C. rationem.
  - 18 Et finis.
  - 19 Rescissionem l. 2. num impediatur iuramentum de contractu seruando.
- S** venditor circumueniatur in pretio, ultra dimidiam partem iusti pretii, constat quidem emtio, nec ob vitiositatem pretii irritari tradit lex Botoariorum, c. 20. tit. 19. sed subuenitur ei ex humanitate, vt, vel pretium eo restituatur emtori, rem recipiat auctoritate iudicis intercedente: vel, si emtor elegerit, quod deest iusto pretio, recipiat, l. 2. de rescind. vend. C. ¶ Minus tamen autem pretium esse videtur, si nec dimidia pars veri pretii soluta sit: sic Diocletianus & Maximianus rescripserunt, d. l. 2. Existat constitutio Græca Romani Cæsaris Orientis, qua cauetur, vt si quis ad iudicium prouocauerit pro rescindenda venditione, ei non restituatur res, si emtor iustum pretium suppleat ac perfoluat: & si nolit supplet, vt recipiat rem venditor, sed pecuniam restituat, vna cum eius causis & vltis, lib. 1. iuris Orientalis, tit. πειρ ἀπαλλοττος τῶ πρεσβυτέρου, de rescind. vendi. Hæc rescissio species alias quam vnus modi non habet. Rescissionis huius materia est vitiositas pretii, dum illud non est media pars veri & iusti pretii, dicta l. 2. §. fin. §. inuit. l. 1. si maior facti alien. rar. habuer. lib. 5. C. tit. 74. quod autem sit iustum pretium, paulo ante tradidimus. ¶ Licet tamen contrahentibus se mutuo in pretio circumueniente, id est, præter vel citra verum pretium, statuere ex consensu rei æstimationem, l. in causa §. Pomponius. de minor. 25. annis, litem pretio, §. fin. loca. P. ac minus dimidia constituit æquum non est: & dicitur deceptio hac in re, seu pretio, & dolus re ipsa commissus: nam verus dolus emtoris qualitate facti, non quantitate pretii æstimatur, l. dolus emtoris 10. de rescind. vend. C. & hic ex calliditate & insidiis emtoris argui debet. l. si voluntate, §. eo. tit. de rescind. ven. C. ¶ Personæ tamen quæ possunt vti hac rescissione sunt, emtor & venditor, & eorum heredes, d. l. 2. de rescind. ven. C. nam sicuti venditor vitur hoc remedio, si infra dimidiam veri pretii æstimationem tantum acceperit: sic & emtor, si supra veram æstimationem dimidiam partem addiderit pretio, potest petere ad verum pretium reduci, & restitui quod plus dedit, vel rescindi emtionem glo. fin. & pen. in d. l. 2. ¶ Quæ tamen in questione si in pretio circumuenient venditor sit, in electione emtoris est, vel rem restituere, vel supplet pretium: & si emtor supra dimidiam veri pretii soluerit, & agat, venditoris electio quod supra verum est pretium restituere, vel ab emtione recedendum est, glo. in d. l. 2. de rescind. ven. C. facit l. cum scripta, salus. mar. trim. P. 1. §. si quis, de iure patron. P. Porro secundum æqualitatem veri & iusti pretii, suppleendum venditori, vel minuendum emtori

pretium est, vt summa captio euitetur, vt in l. si uxori, de auro & argen. leg. in P. potissimum quia agitur de contractu bonæ fidei, in quo, vt in ceteris id genus, iura etiam maioribus per officium iudicis subueniri volunt, l. in contractibus, 3. quib. ex caus. maior. in P. l. maioribus, communia vtriusq. iudic. C. Ioannes & Andreas, in c. cum dilecti, de emtio. glo. in l. si olei, C. de loc. ¶ Igitur tamen auctoritate & contrahentium liquido apparet posse cogi reluctantem, pretium supplet vel reddere, aut emtionem rescindere, sed iudicis, dicta l. 2. de rescind. vend. cum in causa propria nemo ius sibi in præiudicium alterius statuatur impune, l. ne quis in sua causa iudic. C. l. 1. C. de suffra. lex stat, quod met. cau. in P. nec singulis concedendum est, quod per magistratus expediti solet, l. non est singulis, de regu. iur. P. ¶ Eius tamen notio in pluribus necessaria: videlicet num 7 intra tempus legitimum qui experitur, agat, qui se læsum emtione conuenit, quod est triginta annorum, glo. in d. l. 2. de rescind. ven. & glo. in l. in contractibus, quib. ex cau. maiores, C. quia vi & ratione actionis ex emto agitur, ad supplementum, vel ad æqualitatem iusti pretii, vel ad emtionis resolutionem, l. sed Celsus, §. si fundus, de contrahen. emt. in qua & prætor officium exercet. l. metum autem presentem, §. ex hoc edicto, quod met. cau. P. quare hæc actio personalis, l. 1. C. de action. emt. ex aliarum personalium communi natura triginta annorum curriculo concluditur, l. sicut, de prescri. 30. vel 40. annorum, C. l. 2. de const. pecu. C. Et iu hæc ego sum sententia, quando de iure ciuili disputatur. Nec me latet tamen aliquos, ad quadriennium vsque tantum modo hæc rescissionis actionem retulisse, eo quod officio iudicis agenti succurratur, per l. in contractibus, quibus ex caus. maior. C. & officium iudicis non possit lapso quadriennio implorari, l. superuacuum, de tempor. in integr. restituit. Quæ tamen ratio non plane probat, quando officium iudicis hæret alteri actioni, cuius vitam ipsam sequitur, illudque officium pro iudicis auctoritate accipitur, de quo officio quod hæret actioni, in l. officium, & fere toto titulo, de rei vindica. C. l. 2. de rescind. vend. l. cum ii, de transact. P. Quæ longe distat a simplici officio iudicis, quod sine alia actione restituit negotium, vel iure quodam extraordinario, vt in l. quod si minor, §. fin. de minor. 25. annis, in P. ¶ Minus tamen me mouet, quod actio venditi, si non ab initio conuenit, non facile ad rescindendam venditionem perfectam, sed ad pretium competat exigendum, vt rescripserit Diocletianus & Maximianus CC. l. venditi, 6. de actio. emt. C. Si quidem quod non facile datur, idcirco non sequitur, aliquando ex iusta causa non dari: nam & dari constat interdum ad subuertendam emtionem ex pacto legis commissoriae, vel legis ad dictio nis in diem, in contractu apposito, l. si fundus, de lege commissor. P. 1. & 2. de pact. inter emtor. C. l. cum te, eod. tit. l. ex emto, §. si quis de actio. emt. l. sed Celsus, §. si fundus, de contrahen. emt. P. Sed & præter conuentionem aliquoties ea actione ad rescindendum agitur, d. l. ex emto, §. si quis virginem. Possunt & verba illa Cæsaris, dicta l. venditi, ad pretium exigendum competere venditi actionem, accommodari huic rescissioni deceptionis circa pretium, in qua & de exactioe pretii iusti agitur alternative, rescissionis petitione, d. l. 2. de rescind. ven. C. l. si voluntate, in fi eo. tit. 1. §. sed si re, vers. si forte, si quis in frau. pat. P. li. 38. tit. 5. ¶ Quorum tamen gratia digni censent observatione Angel Perulini, in l. 2. de rescind. ven. dist. emtionem, dum ait ad rescissionem contractus, quando quæ ipsi iure quæ contractus ab initio nullus fuerit: quo casu petitur rescissio, quatenus de facto fuit factus vt si dolus det causam contractus bonæ fidei, & traditio ex eo fuerit secuta: quam ob re agitur actione de dolo, l. si dolo, de rescind. vend. c. quamquam glo. ibi repugnet. Aliquando autem ab initio contractus fuit aliquis, id est, potuit aliquando probari: sed ex alia causa eiusdem rescissio petitur, ex contrahentium dispositione: quo casu agitur ex eo contractu, dicta lex empro, §. si quis vna, & §. si quis virginem, de actio. emt. & d. l. sed Celsus, §. si fundus, de contrahen. emt. P. ¶ Interdum tamen petitur eadem rescissio propter dispositionem contrahentium, vel fauore personæ: & tunc iure singulari agitur, vt si minor ecclesia, & sim. les. petat rescissionem: quibus succurritur per restitutionem in integrum, l. 1. & 2. si aduer. vendit. C. l. 1. si aduersus transfact. C. Multo tamen etiam petitur rescissio, non iure singulari, sed communi. Quo casu querendum, an prodita sit eius rei gratia specialis, & propria actio a iure, qua exprimentum est, eiusmodi quod merus causa, l. 2. qui. met. cau. l. 1. C. de rescind. vend. C. Quod si nulla sit propria, tunc agendum est actione contractus eius, qui rescindi postulat, vt in nostra rescissione, quæ proponitur pro iniusto pretio ad æqualitatem reducendo, vel pro resoluenda emtione, dicta l. 2. de rescind. vend. C. & dicto §. si quis virginem. ¶ Ceterum tamen iure no-

stro Gallico, nemo potest vti rescissoria actione prætextu læsionis, doli, fraudis, vel alio modo post decennium, quo vita eius actionis concluditur. Nisi forte quis reipub. causa absit, computata præscriptione a die contractus, ex constitutione Ludouici 12. eius nominis regis, lata anno 1412. articulo 46. quæ inuolabile ius facit. ¶ Hæc itaque digna sunt primam notionem, & discussionem iudicis. Sed deinceps iudicis auctoritas necessaria erit, in definienda pretii iusti petiti quantitate, & in iudicandis probationibus, quanti vere, vel vero proxime res fuerit tempore venditionis, l. 1. si ma. fac. alen. ra. habus. C. l. si voluntate, in fine, C. de rescind. vend. Aestimacionem porro faciet, iuxta ea quæ de iusto pretio diximus, habita ratione temporis & locorum: nam ea augent, vel minuunt pretia rerum, l. spadonem. §. qui absolutus, de excusa. iur. P. l. pretia rerum, ad l. Falc. P. Sunt & rebus interdum definita singularibus pagis, & diebus pretia, publica auctoritate, & actis publicis, quæ agronomi, siue ædiles, aut consules faciunt, ex quibus quanti res tunc fuerit, potest facile pbari, quanti tunc vendi res potuisset. Et si res definitum nõ habuerit pretium, poterit idem iudex rem subficere propriis oculis & ita æstimare, l. si ma. de iure domi. impet. C. vel per se, vel adhibitis peritis æstimatoribus, l. hac edictalis, §. is illo, & §. quia vero in Leonis, & §. stud. de secund. nupt. C. Cum enim intellectu percipitur æstimatio, peritorum in arte creditur iudicio, l. comparaciones, C. de fide instrum. l. 1. & l. si de ventre in spiciem, P. l. seuel, de re milita. l. 12. C. videlicet quando secundum præsens tempus facienda æstimatio, quæ tamen in hac rescissione referenda est ad tempus emtionis, vt mox præbit tamen æstimatores ex præsentibus temporibus, facile argumentabuntur quanti tunc esse poterit, l. obductis eorum, quæ præterierunt, rationibus. ¶ Lex 13. ¶ modum huic iudicio hunc ponit, vt debeat esse ultra dimidiam iusti pretii, cuius definitione iudex contentus esse debet, glo. in l. si non fuerit, pro socio. P. ideo si vno numero tantum supra mediam iusti pretii partem læsio sit, rescindi debet emtio, vel æqualitas pretii statui: nec licet iudici pretium statuere supra verum pretium, & ita reformare pretium ad eam quantitatem, quæ non excedit dimidiam veri pretii partem: quauquam contractantibus, dum contractareat, leuerit, & in pretio circumuenire, dum modo supra dimidiam iusti pretii non se legant. Exemplum cape in venditore læso. Res vendita valebat vere viginti aureos, vendita fuit nouem tantum aureis: ecce deceptionem ultra dimidiam iusti pretii: nam media pars est 10. aureorum, ultra quam adhuc vnus aureus, & deceptio est vnde decem aureorum. Potuit emtor sine metu rescissionis lædere, in dimidia parte pretii, & emere tantum decem aureis, vel duo decem vel quindecim, nec ob id rescinderetur venditio, neque ob id ad suppleendum verum 20. aureorum pretium agi posset: quia non est deceptio ultra dimidiam partem iusti pretii, sed intra dimidiam. At si ultra dimidiam deceptio est, agitur a venditore, vel, vt emtor totum pretium 20. aureorum suppleat, vel rescindatur venditio: nec liberatur emtor tunc addendo supra mediam partem, veluti dando duos aureos, vel tres, vel quinque: sed aut viginti aureos cõplere debet, aut ab emtione omnino abire, Cynus in l. 2. §. 8. de rescim. ven. C. facit & l. si voluntate, de rescim. vend. C. l. si res, §. mulier, de iure dot. in P. Ratio mea hæc esse videtur, quia non potest ad id vel minus pretio emtionis, quin non mutetur ipsa emtio: cum substantialis eius pars sit pretium, vt me docuit Papinianus, l. pacta conuenta, 72. de contrab. emt. in P. Et proinde, quamuis liceat in contractenda dimidiam pretii partem læsio in emtione interuenire, & dum agitur de supplemento, vel rescissione eius, non potuit addi ab emtore aliquid ad pretium suppleendum vt dimidiam suppleat: nam hoc esset nouam constituere emtionem, cum tamen de prima quæstio sit reparanda integre, vel de rescindenda. Quis etiam in toto ab initio deceptus, ita tradit Odofredus in l. 2. de rescim. ven. C. in fine, ibidem & Paul. Castrensis nu. 1. & Bal. facit in argumentum, l. quid tamen, si quis cautio, in P. l. 3. §. 1. in fine, de minor. P. Hæc eadem in emtore decepto concedenda sunt, dum modo exemplum in quo variant interpretes, composuerimus deceptiois. Res vendita vera æstimacione, decem aureorum erat: emi eam sexdecim aureis: dico me deceptum supra dimidiam iusti pretii: nam media pars quinque erant: decipior itaq; vno plus dimidia, videlicet sex aureis. Quod est exemplum glossæ, quod sequuntur Azo & Odofredus, glo. & Odo. in d. l. 2. de rescim. ven. C. improbato exemplo Cyni, in d. l. 2. qui ratus est in valore rei decem aureorum deceptionem emtoris esse, si emat 21. aureis, quod tamen aperte docet deceptione supra mediam partem iusti pretii, quæ est quinque aureorum, sed supra totam æsti-

mationem, vt esset æstimatio potius supra duplam, quam partem mediam. Igitur & emtore decepto in re valente 10. aureos, quæmerit 16. vel amplius, secundum glossam, Azonem & Odo. vel rescindatur pretium a venditore, vq; ad verum 10. aureorum, vel omni pretio restituro, rescindatur emtio. Si quidem in contractibus seruanda est æqualitas, l. si socius pro sua, pro soc. P. arg. l. si ma. de const. Prin. C. & quod vni contractentium licet, alteri quoq; licere debet, l. 1. de cupres. lib. 12. C. Sed mihi præbatur verior interpretatio Cyni, & aliam reitice. ¶ Tertio iudicis partes hic sunt, cum negotium rescissioni obnoxium sit. Quippe quod nõ semper defectus pretii, vel excessus supra dimidiam iustæ æstimacionis rescissionem permittit: veluti primum, si casus dubius sit, l. habitacionem, de peric. & commo. rei ven. P. Secundo si agatur de transfectione, quæ non potest prætextu læsionis supra veram æstimacionem dimidia partis iusti pretii, retrahari, Bal. in rub. de transact. apud Greg. nu. 7. l. in l. fratris, C. eod. Panor. in c. 1. eod. sis. ap. Greg. Alex. Imo in tom. 1. cons. 42. Innoc. Joa. Andr. Petr. de Anchar. in c. perennis, de emt. Speculator, in ius. de emt. §. nunc dicendum est, vers. quod de transact. Tertio in æstimacione rei datæ in dotem, hoc remedium rescissionis cessat si tempore restitutionis faciendæ non existat, sed statur æstimacioni factæ, l. si circumscripta, C. solus maritum. Quarto qui prædens scientiq; valorem rei esse supra dimidiam pretii quod accepit, emittit hoc remedium expresse, vel tacite: cum suo privilegio sponte & libere cedere cuiq; liceat, l. si quis in conscrib. det. de episcop. & cler. C. l. pen. C. de pact. cum similib. ¶ Expresse potest quis sciens, rem quam non maioris pretii, vltori vendere, & reliquum pretium expresse donare, l. si quis donationis, 38. de contr. emt. in P. vel si nominatim dicat, se cedere benefici. l. 2. de rescind. vendit. C. nam remittendi non datur regressus, l. quartus, §. si venditor, de adl. edit. in P. l. si quis, de iure iuran. C. l. quibus, §. arcam, de sol. P. Nisi tam rusticus esset venditor, vel mulier improvida, qui nesciret quid, qualeve esset illud beneficium vel remedium, vt potius faciliare, quam consulto & ex liberalitate remittere videantur: & ita rusticitas, vt in aliis, excusat, l. ab hleta, §. de rusticis, de excusa. iur. l. fin. C. de rest. Alioquin scienti, & volenti non videtur inferri doli, vel læsio, l. cum donationis, C. de transact. l. si de actio emt. P. tum maxime, si is qui vadit, nominatim expresse, vel in instrumento infererit, se rem quam decem se sit valere, quatuor vel tribus, vel minori pretio vendere, & remittere remedium, l. 2. de rescind. vend. donareq; quanti plus vendi potest. Speculator, in ius. de emt. §. nunc dicendum est, vers. quid si alius, quocumque tacite remissam hoc remedium scribe, si constet venditorum scire valorem verum rei venditæ, & nihilominus minoris vendidit, neque iuuandum hunc remedium postea. Et subscribit Baldus, in l. 1. in fine, de act. emt. P. per l. donum, de contrab. emt. P. facit l. si quis cum aliter, de verbo. obs. P. quia sciens æquiparatur emittenti, dicta l. quartus, §. si venditor, de adl. edit. P. Atque excepta rudi simplicitate, & rusticitate, nemo præsumitur velle iactare suum, l. cum de in debito, de probat. P. Partim autem tacite, & partim expresse quis videtur remittere remedium, si ignotans veram æstimacionem rei suæ, speciali nomine remiserit omnem fructum veri pretii, & deceptionem ultra dimidiam facit: cogitavit enim fraudem in genere iusti pretii, sed non in specie, vt in l. sub preteritum, in 2. de transactio. C. & Paul. Castrensis in l. 2. de rescind. vendit. Quo fit, vt heres a testatore damnatus, vendere alicui rem certo pretio, vt in l. si a quo pretio, 69. de lega. 1. l. si cui fundus, de lega. 2. non possit vti hoc remedio rescissionis, re vendita: quod testator partim donare voluerit legato, partim vendere, & ita notat Baldus, in l. fideiusor. §. meminisse, de lega. 1. facit textus, l. Imperator, 72. §. si centum, de lega. 2.

¶ Sed in iustis quæstio non est. Nam ex clausula illa quæ frequens in instrumentis, & fere semper adicitur, si quid plus vendidit, donauit venditor, &c. censetur remissam remedium, l. 2. de rescind. vendit. Cui respondendum esse cum distinctione Bartoli, an sciuerit iustum valorem rei venditor, an vero ignorauerit, Barb. in l. si quis cum aliter, de verborum obligat. Nam sciens certo valorem, arcetur a rescissione. Quia scienti, vt dictum antea, doli non fit, l. 1. de actio. emt. in P. cum similib. nec scienti remedium datur, l. si liberus, & l. Cospianus, de oper. liber. P. Contra si ignorauerit quia si sciuerit, non contraxisset, d. l. si quis cum aliter, neque captiose donationes ratae sunt, l. cum Aquilina, de transact. & tunc donationis nomen ab hoc ignorante prolatum, de modica re intelligi debet, l. hæc adiectio, de verborum significat. P. l. si de meis, §. recepit, de arbit. in P. d. l. si liberus. Potestimum cum clausula prædicta non inducat veram donationem, ex faci-

